

*Леся Грицяк,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри іноземних мов факультету міжнародної
економіки та менеджменту,
ДВНЗ «Київський економічний університет імені Вадима
Гетьмана»,
Київ, Україна*

СТРАТЕГІЧНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ЯК ОСНОВА РОЗВИТКУ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ТА УПРАВЛІНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Ключові слова: *стратегічний менеджмент,
компетентність, економісти-менеджери, бізнес-освіта,
професійний розвиток*

Модернізаційні зміни у вітчизняній системі освіти відбуваються у взаємозв'язку із загальноцивілізаційними трансформаціями – глобалізація, інтернаціоналізація (єдина школа цінностей і стандартизація знань студентів), які спонукають учених і практиків до ретельного вивчення здобутків наукових шкіл американського, японського і європейського менеджменту, який є породженням ринкової системи господарювання та зумовлює економічне лідерство цих країн. Враховуючи позитивні досягнення в модернізації вітчизняної системи освіти «за даними глобального індексу конкурентоспроможності, Україна серед 131 країн займає за рівнем вищої освіти і фахової підготовки лише 43 місце».

Нині в теорії та практиці професійної освіти та менеджменту накопичені наукові напрацювання, що висвітлюють теоретичні засади модернізації змісту, форм, методів, технологій навчання студентів економічних спеціальностей на інноваційних засадах. З-поміж усіх видів менеджменту, які реально можуть сприяти модернізації економічної та управлінської діяльності, в їх органічній єдності, підвищенню ефективності управління економічними підприємствами

і забезпеченню рівного доступу до якісної економічної освіти, чільне місце посідає стратегічний менеджмент. Концептуально-теоретичні засади стратегічного менеджменту у взаємозв'язку з розвитком наукових шкіл розкрито зарубіжними науковцями Х. Біклянном, Г. Босманом, П. Брекклмансом, Ф. ван Вейрінгеном, П. Карстаньє, Е. Марксом, М. Петрі, П. Тооненом та ін. Результати аналізу здійснених за останнє десятиліття досліджень з проблеми формування метакомпетентней в студентів вітчизняних економічних ВНЗ свідчать, що автори зосереджували увагу на вдосконаленні управлінської діяльності, управлінських умінь, управлінській кваліфікації, на проблемах формування професійної, інформаційної, комунікативної, іншомовної та інших компетентностей, а не на соціокультурній та управлінській видах компетентностей у їх єдності.

Методологія, методи та дослідницькі інструменти: теоретичний аналіз концептуальних засад наукових шкіл менеджменту як основи підготовки майбутніх економістів, метод ключових слів і засоби ІКТ для пошуку базових дефіцитів.

Стратегічними завданнями модернізації вітчизняної економічної освіти в контексті цілей входження України в інтелектуальний простір Європи є ефективний розвиток людського капіталу, масштабна підготовка висококваліфікованої робочої сили, забезпечення інтелектуального і духовного рівнів самореалізації особистості, високий рівень конкурентоздатності країни та ефективного застосування знань. Підтримання на конкурентному рівні інтелектуального потенціалу нації значною мірою залежить від модернізації системи вищої освіти та підготовки майбутніх економістів до професійної та управлінської видів діяльності. Адже нині виникла ситуація, коли в країні, наявна значна кількість спеціалістів з вищою економічною освітою, але відчутна нестача компетентних, практично орієнтованих управлінських кадрів у

сучасній економіці. Переорієнтацію вищої освіти на професійну підготовку фахівців з інтегрованими спеціальностями (економістів-менеджерів, фінансистів-менеджерів, економістів-програмістів) на основі застосування компетентнісного, інтегрованого та синергетичного підходів визначено одним з основних завдань Національної стратегії розвитку освіти на 2012–2021 рр.

Реалізація цього та інших державно визначених завдань потребує сучасної високотехнологічної, соціально ефективною системи вищої професійної освіти, здатної забезпечувати якісну підготовку фахівців з економіки, соціально адаптованих, спроможних задовольняти європейські вимоги економічних організацій, а також упродовж життя самостійно поглиблювати та оновлювати знання та компетентності, необхідні для продуктивної професійної діяльності. Для задоволення особистісних та професійних потреб потрібно постійно вносити корективи в зміст професійної підготовки майбутніх економістів, як у теоретичний, так і в практичний складник, посилити увагу до стратегічного спрямованого змісту економічної освіти на культурологічних засадах. У зв'язку з цим, для забезпечення розвитку вітчизняної економічної галузі в нових ринкових умовах необхідно врахувати окреслену специфіку в змісті професійної підготовки майбутніх економістів-менеджерів.

У процесі дослідження було здійснено пошук книг і статей мовою оригіналу в мережі Інтернет, які вміщують термін «strategic management», використовуючи програму «Книги Google» і довідковий центр для партнерів «Google». Завдяки цій програмі мали можливість проглянути багато книжок через «Пошук книг Google», що захищені авторськими правами та деякі сторінки книжок, які є у доступі для читання, обмеженого перегортання та перегляду, лише з дозволу їхніх авторів і видавців у книжковому магазині. Контент-аналіз змісту документів англійськомовних сайтів свідчить, що на них відображено пласт

класики стратегічного менеджменту, управлінської думки відповідної суспільної формації (індустріальної та сучасної постіндустріальної доби), яке більшою мірою характеризує парадигми теорії стратегічного та економічного видів менеджменту, етапи її розвитку в економіці та бізнесі, ніж у соціогуманітарній сфері. Це перш за все праці П. Друкера (книга «Практика менеджменту», 1954), А. Чандлера (монографія «Стратегія і структура», 1962), І. Ансоффа (праця «Корпоративна стратегія», 1965), К. Ендрю («Політика бізнесу: Текст і кейси», 1965), автор аналітичного тексту до підручника 1965 року Гарвардської школи бізнесу), Р. Акоффа, Ч. Барнарда (книга «Функції керівника», 1938), Д. Шендела і К. Хаттена («Бізнес політика і стратегічний менеджмент», 1972), М. Портера (книжна трилогія: «Конкурентна стратегія: методика аналізу галузі та конкурентів», 1980; «Конкурентні переваги: досягнення та утримання найвищих результатів», 1985; «Конкурентні переваги країн», 1990), К. Кула, Г. Мінцберга, Г. Саймона і інших зарубіжних дослідників [1, с.216–222]. Контент-аналіз цих праць свідчить, що вони базуються на економічних теоріях, теоріях конкуренції та організації з урахуванням конкретних умов і стадій розвитку бізнесу суспільної формації, мають неабияке величезне значення для розвитку теорій стратегічного менеджменту, менеджменту культури та економічної кібернетики та сприяли виникненню вельми різноманітних відгалужень в наукових галузях.

Враховуючи витоки, місце і роль стратегічного менеджменту в загальній теорії менеджменту варто підкреслити, що лише в сучасній англійській мові (має значно глибшу історію) існує одна базова категорія «strategic management», яка в науковому обігові і практиці управління є унормованою та утворена з двох слів «strategic» і «management». Означена категорія має багато авторських інтерпретацій залежно від підходів дослідників і знаходить своє

підтвердження завдяки пошуку цієї категорії в різних друкованих джерелах, ІПС мережі Інтернет англійською мовою з використанням методу ключових слів і засобів ІКТ. Передумовою виникнення стратегічного менеджменту, як наукової дисципліни, був процес становлення і розвитку в епоху промислового зростання кінця ХІХ – початку ХХ ст. великих промислових корпорацій або за термінологією А. Чандлера – «сучасного ділового підприємства». Завдання професіоналізації управління сучасного ділового підприємства як нового типу організацій стимулювали створення у провідних університетах США шкіл бізнесу, а незабаром і розроблення нового курсу, призначенням якого була інтеграція знань з еккаунтинга (accounting – 1) облік, звітність, бухгалтерський облік, система обліку; 2) підведення підсумків, балансу), управління продажами і управління виробництвом, якими опановували студенти. Школи бізнесу для Європи у ті часи і майже до першої половини ХІХ ст. були надто рідкісним явищем. Саме у Гарвардській школі бізнесу в 1911 році вперше у світі було розпочато викладання такого курсу, що отримав назву «Політика бізнесу» (Markys, Goodman and Grazman, 1995, p. 121), і який став прообразом сучасної навчальної дисципліни стратегічного менеджменту. На той час за традицією шкіл бізнесу акцент під час викладання цього нового курсу відразу був зроблений на кейс-метод, який забезпечував зближення процесу навчання з практикою бізнесу. І, не зважаючи на те, що курс політики бізнесу швидко став стандартною складовою навчальних планів кращих шкіл бізнесу США, слід зазначити, що він не мав аніяких жорстких змістових нормативів й жодної базової спеціальної теорії. Наукові та соціокультурні передумови створення стратегічного менеджменту склалися протягом шести перших десятиліть ХХ ст. у органічному взаємозв'язку з розвитком теоретичного базису менеджменту організацій та системи бізнес-освіти у США через практичну орієнтацію діяльності шкіл

бізнесу США, – як зазначається у доповіді комісії Пірсона і Гордона-Хауелла про стан національної системи бізнес-освіти США.

Уперше, як засвідчує системний і контент-аналіз змісту документів англomовних сайтів та їх порівняння, сфера дослідження стратегій на наукових засадах була окреслена у формі концепцій, визначень і методології на початку 1969 року в піонерських працях А. Чандлера (1962 р.), К. Ендрюса (1965 р.) й І. Ансоффа (1965 р.) як реакція на різку критику у доповіді комісії за нехтування науковими дослідженнями і суто практичної орієнтації у системі бізнес-освіти США.

Список використаних джерел:

1. Грицяк Л. Д. Підготовка кадрів з освітнього менеджменту в умовах інтеграції до європейського науково-освітнього середовища /Л.Д. Грицяк // Збірник наукових праць військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка». – 2010. – Вип. 25.– С. 216–222.
2. Грицяк Л. Д. Державно-громадське управління розвитком освіти на державному, регіональному та інституціональному рівнях /Л. Д. Грицяк, Л. М. Калініна // Стратегічні пріоритети. Науково-аналітичний щоквартальний збірник національного інституту стратегічних досліджень. – 2009.– № 3 (12). – С. 59–66.
3. Калініна Л. М., Грицяк Л. Д. Методичне забезпечення навчального модуля «Стратегічне управління освітньою організацією» / Л. М. Калініна, Л. Д. Грицяк // Проблеми сучасного підручника: зб. наук. праць / Ін-т педагогіки АПН України. – К, 2009. – Вип. 9. – С. 26– 34.